رۆمانی کاتێک ئەتڵەس شانەکانی هەڵتەکاند.. ئاکۆ عەبدوڵڵا

جیهانێک بۆ ململانێی لەپێناو گەشەپێدان و چەقبەستوویی

ئاین راندی رۆماننووس و سیناریۆنووس و فەیلەسوف و شانۆنووس، بەناوداترین تیۆرداڕێژەری هزری (بابەتگەری) دادەنرێت. وەک رۆماننووسێکی سەنگینیش خاوەن ستایلی رەوان و ئەندێشەی سەرکێش بوو. ساڵی 1957رۆمانی (کاتێک ئەتڵەس شانەکانی هەڵتەکاند Atlas Shrugged) بڵاوکردەوە کە ناوەرۆکەکەی لەشێوەی ئەندێشەی زانستی و نهێنی و ڕۆمانسی و چەشەی فەلسەفییانەیە. درێژترین ڕۆمانیشیەتی. رەنگدانەوەی تەنگژە ئابوورییەکان و گرفتی دۆزی وزەیە. هاوکات رۆمانێکی تەشویقییە و رازی تاوانی کوشتنیشە، کوشتنی گیانی مرۆڤ لەسەر دەستی رۆشنبیری بەکۆمەڵ. مانگرتنی خاوەن کارگەکان و بەگەڕخەرە سەرەکییەکانی کۆمەڵگەیە. وێنەیەکی ئاڵۆز و کێشندەی گەندەڵی و ئابووری و سیاسی و ئەخلاقییە کە لە (تەبایی) نێوان حکومەت و بزنسمانەکان دێتە ئارا. تێیدا ئاین راند وێنەی شارە خوازراوەکەی (یۆتۆبیا)ی لەدۆڵی گالت کێشاوە وەک (کۆمەڵەیەکی خۆبەخشی لەنێوان خەڵکی کە تەنیا بەرژەوەندی تایبەتییان بەیەکەوە کۆیان دەکاتەوە، بەبێ هیچ رێکخستنێکی فەرمی). هەروەها تێیدا بەرگری لەتاکبوونی مرۆڤ و سەربەخۆبوون و بیرۆکەی بەرهەمهێنان کردووە کە بەردەوامبوون و پێشکەوتن بەکۆمەڵگە دەبەخشی. واتا تەنیابوونی مرۆڤ و سەربەست بوونی ئەو ئایدیایە بەدەستهاتووەی کە بەردەوامی و پێشکەوتن بەکۆمەڵگە دەبەخشێ. لەناو رووداوەکانیشدا ئەوەی سەلماندووە پێشکەوتن و بەرهەمهێنانی ناو کۆمەڵ پێویستی بەعەقڵیەتییەکی بابەتییانە و بەها بۆداڕێژراو و نموونەیەکی دوور لەدەسەڵاتی سەپێنراوەی نەزانانە هەیە. ئەوەش بەدیاردەخات لەخۆبردوویی سەرەتا دەبێتە هۆی داڕمانی مرڤ و دواتر کۆمەڵگە. تێیدا جیهانێک دەبینین بەرهەمهێنەرەکانی لەبەرهەم دەوەستن و ماندەگرن لەکاردا بۆ ئەوەی لەهەموو شوێنێک ئاژاوە سەرهەڵبدات و خەڵکیش هۆشیان لەدەستبدەن بەوەش راکە راکەی خەڵکی بۆ بەرژەوەندییەکانیان خێراتر دەبێت. هەرچەندە ڕووداوەکانی ڕۆمانەکە لەشاری نیویۆرکە، بەڵام نووسەر کاتی بۆ دیاری نەکردووە، بۆ ئەوەی جەخت لەسەر ئەو بیرۆکەیە بکاتەوە پەیوەندی بەقۆناغێکی دیاریکراو نییە. تێیدا دەبینین لەشوێن کۆنگرێس (دەسەڵاتی یاسادانانی

نیشتمانی) و لەبری سەرۆکیش (گەورەی دەوڵەت) هەیە. خاوەن کارە تایبەتییەکان بەدەست یاسای ئارەزوومەندانە و ڕێسای خنکێنەر دەناڵێنن. کارەکتەرەکانی دوو گروپی تەواو جیای ناو کۆمەڵگەن. گروپی یەکەم کەسانی هۆشدار و بەرهەمهێنی لایەنە جۆراوجۆرەکانی ژیانن کە. گروپەکەی دیکە ئەو کەسانەن کە تانە لەخاوەن هۆش و داهێنەران دەگرن، ئەوانەی لەبەردەم رەوڕەوەی پێشکەوتن وگەشانەوەی ژیان لەمپەرن. لەنێویاندا داگنێ تاگارتی بەڕێوەبەری هێڵی شەمەندەفەر هەیە کە هێلەکەی لەباوك و باپیریەوە بۆ جێماوە و بەردەوامیش هەوڵی گەشەپێدانی دەدات. هانک ڕیاردنیی سەرمایەداریش هەوڵی داهێنانی پێکهاتەیەکی نوێ بۆ ئاسنی جۆش دەدات تاکو بەتایبەتمەندییەکانی رکەبەری بەرهەمهێنراوی هاوشێوەی ناو بازاڕ بکات. ئەوان خەبات دەکەن بۆ بەرگریکردن لەسەرمایەکەیان لەبەرامبەر دزەکان کە هەوڵدەدەن بەرهەمی کارەکانیان تاڵان بکەن. هاوکات بارودۆخی ئابووری ڕۆژ لەدوای ڕۆژ خراپتر دەبێت. دواتر تێدەگەن کە کەسێکی نهێنی هەیە بەناوی جۆن گالت کە خاوەن سەرمایەکان هاندەدات بۆ وازهێنان لەکۆمپانیا و وەبەرهێنانەکانیان کە ئەوە هەوڵە بۆ لێدانی تاکە بەرهەمدارەکان لەکار و دزایەتیکردنی دزەکان. جۆن گالتی سەرکردە و قسەکەر بەناوی بابەتگەری و دەستەکەی، رادەکەن بۆ ئەوەی لەدەرەوەی دەسەڵاتی حکومەت ئۆردوگایەك دامەزرێنن کە ئازادی تێدا هەبێ بۆ داڕێژتنی یاسا تایبەتییەکانیان. گالت ئەوە رەتدەکاتەوە هیچ ئەرکێکی بەرامبەر ئەوانی دیکە هەبێت و پێشبینی هیچ ئەرکێکی ئەوانیش لەبەرامبەر خۆی ناکات. لەکۆتایی رووداوەکان بیرمەندان سەردەکەون دوای ئەوەی تەواو پابەندی ئەوە دەبن لەپێناو نەیارەکانیان نەژین. شایەنی باسە ناوەرۆکی ئەو رۆمانە تا ئێستا فیلمێکی سێ بەشی لێداڕێژراوە کە جون بوتش دەریهێناوە.

ئەتڵەس لەئەفسانەی یۆنانیدا، بۆ هەتاهەتایە سزای هەڵگرتنی قوبە ئاسمانییەکەی بۆ دەرچووە. لێرەوە ڕۆمانەکە پرسیاری ئەوە دەکات، ئەگەر ئەتڵەس بڕیار بدات شانەکانی هەڵبکێشێت و ئاسمان بکەوێتە خوارەوە، چی ڕوودەدات؟ کەواتە چی ڕوودەدات کاتێک ئەندامانی بەرهەمهێنی کۆمەڵگا دەستبەرداربن و دەست لەڕۆڵی خۆیان هەڵبگرن؟ بەجۆرێکی دیکە پێمان دەڵێت چۆن پێویستیمان بەمیتۆدێکی فەلسەفی سەخت هەیە تاکو گیان لەنوێ بێتەوە بوون و بونیاتی جیهان بکەینەوە.

لەو بەرهەمەیدا ئاین راند پشتیوانی خۆی بۆ عەقڵانییەت و تاکگەرایی و سەرمایەداری بازاڕی ئازاد و پێشبڕکێیەکان دەربڕی و دووپاتیشی کردەوە گەشەکردن و بەرهەمهێنان لەکۆمەڵگادا پێویستی

بۆعێقڵانییێتی بابێتی هەیە. شایانی باسە کاریگەری ئەو ڕۆمانە بەسەر کۆمەڵگەی ئەمەریکی هێندە فراوانە دەڵێن گەورە کۆمپانیاکان ئەندامییەتی هیچ کەسێك قبوڵ ناکەن گەر پێشتر ئەو ڕۆمانەی نەخوێندبێتەوە. لەڕاپرسییەکی کتێبخانەی کۆنگرێسی ئەمەریکیش، دوای ئینجیل بەپلەی دووەم هات وەك کتێبێك کە زۆرترین کاریگەری بەسەر خوێنەرانی ئەمەریکی هەبێت.

ئاکۆ عەبدوڵڵا

نووسەر لەچەند دێڕیکدا:

- ئەلیسا زینۆڤیڤنا ڕۆزنباوم، ناسراو بەئاین ڕاند ڕۆژی 2 ی شوباتی ساڵی 1905 لەشاری سانت پیتەرسبورگی ڕووسیای قەیسەری ئەوسا هاتە دنیا.
- لەکاتی شۆڕشی ئۆکتۆبەری ساڵی 1917 خێزانەکەی ئازاری زۆریان چێژت. بۆلشەفییەکان دەستیان بەسەر دەرمانخانەکەی باوکیدا گرت و ناچاربوون بۆ قرم (ئۆکرانیا) رابکەن.
- ساڵی 1921 لەگەڵ خێزانەکەی گەڕاوە شاری سانت پیتەرسبورگ و چووە زانکۆ.
- ساڵی 1924 لە (پەیمانگەی هونەری سینەمایی) خوێندی.
- 1926 لەولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا نیشتەجێ بوو. ئەمەو ئارەزووی نووسین لەبواری سینەما بەرەو هۆلیود کێشی کرد و کۆمەڵێك سیناریۆی بۆ فلیم داڕێژت.
- ڕۆمانەکانی (ئێمە زیندووین)، (سروود)، (کانی) و چەندان کتێبی دیکەی نووسیوە لەوانە: (فەزیلەتی خۆپەرستی)، (بۆ ڕۆشنبیری نوێ)، (سەرمایەداری: ئایدیای نەناسراو)، (مانیفێستی ڕۆمانسیەت)، (چەپی نوێ: شۆڕش دژی پیشەسازی)، (پێشەکی بۆ زانستناسی بابەتی)، (فەلسەفە: کێ پێویستی پێیە).
- ساڵی 1982 بەنەخۆشی شێرپەنجە کۆچی دوایی کرد.